

(originalt tillhörande Nr. SII 2167  
år 1934 ang. flyktingar av Kånsö)

T111

Framställningen har av akademien överlämnats till dess naturskyddskommitté, vilken anmodat professor Carl Skottsberg, Göteborg, att inspektera ön. En av professor Skottsberg avgiven

Naturskyddskommittén tillstyrker likaledes under återopande

Med överlämnande av handlingarna i ärendet får Vetenskapsakademien härmed i anslutning till vad naturskyddskommittén anfört tillstyrka, att Medicinalstyrelsens framställning beviljas, dock med den ändring i fridlysningsbestämmelserna, som ovan anförts.

På Kungl. Vetenskapsakademiens vägnar:

China Soderling

Till K. Vetenskapsakademiens naturskyddskommitté.

På begäran av kommittén har jag den 12 dennes i sällskap med den främste konnaren av Göteborgs och Bohus läns flera, dr Harald Fries i Göteborg, besökt Stora Känsö, som av K. Medicinalstyrelsen föreslagits till fridlysning.

De partier av ön, som i detta sammanhang äro av större intresse, äro parken, kyrkogården och vissa delar av strandområdet.

Parken grundstomme är en lövskog av den lundtyp som varit vanlig i skyddade dalgångar, på rasmak nedanför bergbranter etc. i skärgården, men av vilken numera endast smärre förekomster återstå. Denna skog brukar innehålla ek och andra ädla lövträd samt ett stort antal sällsyntare lundväxter. Känsö park är icke någon av de artrikare skärgårdslundarna, men anmärkningsvärd genom sitt vackra bestånd av högvuxen klibbal, som representerar en västlig lundtyp av intresse. Botenfloran är tämligen fattig, men innehåller av mindre vanliga former Allium scorodoprasum, Gagea lutea (ej alls vanlig på öarna), Anemone hepatica, samt Geranium lucidum; en sevärdhet är det kolossala rena beståndet av Convallaria majalis.

Känsö är en av de icke alltför många lokalerna för vild murgröna, Hedera helix.

Att en del främmande element inplanterats i parken hindrar ej, att lunden bör bevaras. Strängt taget borde all lövskog i skärgården åtnjuta skydd i någon form. Av förvildade arter på Stora Känsö torde åtminstone Saponaria Officinalis förtjäna att framhållas.

I detta sammanhang må vidare nämnas, att den gamla vackra lindallén bakom karantänsanstaltens byggnader givetvis måste lämnas orörd. Tillsammans med trädgården bildar detta parti en verklig idyll utan motsvarighet i trakten.

Kyrkogården, delvis också ängen utanför, hyser några anmärkningsvärda arter: Luzula nemorosa, Sanguisorba minor, Primula veris och en egendomlig Ajuga-form, som ännu icke undersökts närmare.

Parken och kyrkogården bjuda en intim blandning av natur och

kultur, som i hög grad förtjänar att bevaras. Den ursprungligare och mindre förändrade vegetationen träffa vi framför allt på hällmarken, där den i detta sammanhang ej skall bli föremål för särskilt beaktande samt vid stränderna. Dessa ge ett gott prov på den halofila västkustfloran. Särdeles vacker är den ovanligt rika förekomsten av Ophioglossum

I övrigt må nämnas Carex kattegatensis, Salsola kali, Stellaria crassifolia, Crambe maritima, Euphorbia palustris, Ligusticum scoticum och Valerianella olitoria, allmänna arter att förtiga. Slutligen Statice limonium. Medan den andra svenska arten, S. humilis (bahusiensis) finnes på många ställen i skärgården,<sup>1)</sup> ehuru så gott som överallt i ringa mängd är S. limonium en av våra allra sällsyntaste växter och av synnerligen stort intresse. Inom länet har den träffats på sammanlagt fyra lokaler, men på tre av dessa är den antingen utrotad eller åtminstone hotad och den enda förekomsten av mera pålitlig natur är Stora Känsö, där den troligen endast tack vare karantänsanstalten fått vara i fred, så att den nu fredas på en yta av flera kvm, Statice hör, liksom Eryngium (som förmodligen blir allt sällsyntare) på grund av blomställningens hållbarhet till de eftersökta badgästväxterna. Statice delar sannolikt med många andra sällsyntheter äran att uppgrävas för att med högst tvivelaktigt resultat inflyttas i trädgårdar.

Att Statice-lokalen gör skyddas är väl rätt självklart, men det enda effektiva sättet torde vara att fridlysa hela ön, en åtgärd som med hänsyn till växtens betydelse i vår vilda flora är synnerligen väl motiverad. Kommer ön i enskild ägo för att, såsom antytts, exploateras i campingsyfte, skola dess naturvärden inom kort vara spolierade. Alla handa intressen söka numera förvärva skärgårdsöar till förlustelse, och det är att befara, att från dylika replipunkter härjningståg komma att företagas. Vad Stora Känsö angår, så borde en fridlysningsåtgärd där vara lätt att genomföra. Allmänheten är redan sedan gammalt van att ej där fritt få landstiga och röra sig; platsen betraktas som fridlyst. Att genom en åtgärd i enlighet med naturskyddslagen fortsätta och upprätthålla ett tillstånd, som länge varit rådande, bör vara mycket lättare och väcka vida mindre motstånd än att frantaga allmänheten gamla rättigheter och inskränka dess rörelsefrihet. Alla skäl synas mig tala för att Stora Känsö fredas.

Göteborg den 17 maj 1934.

C. Skottsberg.

1)även på Lilla Känsö.

Bestyrkes å tjänstens vägnar:

*Kjellman*